

майбутніх лікарів важливу роль відіграють сучасні методи візуалізації, використання відео- та аудіо- навчально-методичного забезпечення, формування сучасної матеріально-технічної бази, вивчення досвіду зарубіжних колег, збереження традиційних та впровадження нових ефективних методів навчання. Для підвищення рівня знань нами практикується використання на практичних та консультативних заняттях сучасних навчально-наукових програм, перегляд фото-, відеоматеріалів, комп'ютерних віртуальних моделей різноманітних фізіологічних процесів в організмі, електронних атласів з ефектами анімації та

звуковим коментарем. На наш погляд, сприятиме вивченню фізіології впровадження дистанційної форми навчання, що дозволить прослухати ширший об'єм лекційного матеріалу з дисципліни, у тому числі іноземних лекторів. Використання студентами навчально-контролюючих програм університету AV-Test 2 та AV-Test 3 дозволяє їм перевірити рівень своїх знань.

Висновки. Перехід до кредитної трансферно-накопичувальної системи організації навчального процесу сприятиме впровадженню міжнародних освітніх стандартів вищої школи.

УДК 378.147

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПЕДІАТРІЯ» НА КАФЕДРІ ГОСПІТАЛЬНОЇ ПЕДІАТРІЇ ЗДМУ

С. В. Врублевська

Запорізький державний медичний університет

INNOVATIVE PROCESSES IN TEACING STUDENTS IN SPECIALITY «PEDIATRICS» AT THE DEPARTMENT OF HOSPITAL PEDIATRICS OF ZSMU

S. V. Vrublevska

Zaporszhyia State Medical University

Інтенсивне реформування освіти в Україні призвело до трансформування освітнього процесу шляхом введення нових більш ефективних засобів викладання матеріалу. Вони дозволяють значно підвищити рівень освіти у медичних закладах без збільшення часу викладання предметів.

Intensive educational reform in Ukraine led to the transformation of the educational process by introducing new, more effective ways of teaching material. They can significantly increase the level of education in medical institutions without increasing the time of teaching.

Вступ. Інтенсивне реформування освіти в Україні вимагає трансформування освітнього процесу шляхом пошуків нових більш ефективних засобів викладання матеріалу на гуманістичних засадах. Одним з виявів такого трансформування є інноваційні педагогічні технології, що передбачають якісно нові перетворення як педагогічного процесу в цілому, так і його складових, і сприяють істотному підвищенню його ефективності.

На наш погляд, один з засобів вирішення проблеми послідовності реформування сучасної освіти в Україні є введення інноваційних технологій навчання на клінічних кафедрах. Освітні нововведення (новації) є продуктами інноваційної діяльності, які за мету мають допомогти позитивно змінити систему освіти, але у рамках основних соціально-педагогічних, організаційно-педагогічних і психолого-педагогічних принципів.

Основна частина. Інтерактивні технології передбачають навчальний процес за умови активної взаємодії всіх студентів у ході заняття в малих групах – по 4–5 студентів, де відбувається розподіл ролей і чітке їх виконання. Для того, щоб зробити навчальну інформацію швидко- і легко-доступною, ми розмістили на сайті університету в розділі «Ресурси кафедри» в міжнародній мережі «Інтернет»: плани лекцій і практичних занять, матеріали лекцій з використанням мультимедійних технологій, методичні розробки і навчальні посібники, збірники навчальних тестів початкового, проміжного і кінцевого рівнів. Останні досягнення у науково-педагогічній і науково-лікувальній ді-

альності були розміщені у «Репозитарії» бібліотеки ЗДМУ і постійно оновлюються.

Алгоритм роботи викладача при проведенні інтерактивного заняття:

- визначення доцільності використання інтерактивних прийомів на занятті; відбір та аналіз навчального матеріалу, в тому числі й додаткового (тести, приклади, ситуації, завдання для груп тощо);

- планування заняття – етапи, хронометраж, поділ на групи, ролі учасників, запитання на можливі відповіді; визначення критеріїв оцінювання;

- мотивація – створення проблемної ситуації, наведення цікавих фактів;

- забезпечення розуміння студентами змісту їхньої діяльності та формування очікуваних результатів під час оголошення, представлення теми; надання їм необхідної інформації для виконання завдань за мінімально короткий час;

- забезпечення засвоєння навчального матеріалу студентами шляхом інтерактивної вправи (на вибір викладача);

- рефлексія (підбиття підсумків) індивідуальна робота, робота в парах, групах, дискусія [7].

Орієнтований розподіл часу між етапами інтерактивного заняття на прикладі заняття з модулю «Неонатологія», тема: «Асфіксія новонароджених»:

- мотивація – 5 % – визначення станів, які призводять до асфіксії новонароджених, приклади з власної практики;

- оголошення теми – 5 % ;

– інформування студентів – 10–15 % – розбір ситуаційних завдань з використанням рольової гри (організатор роботи відділення, контролюючий роботу відділення, реаніматолог та неонатолог);

– інтерактивна вправа – 50–60 %: а) тренування навичок визначення тяжкості асфіксії за шкалою Апгар з демонстрацією відеоматеріалів, б) визначення основного синдрому гіпоксично-ішемічного ураження новонародженого і його ступеня тяжкості з демонстрацією хворих у відділенні патології новонароджених, в) тренування навичок невідкладної допомоги за принципами ABC реанімації новонароджених;

– рефлексія – 15–20 % – визначення кінцевого рівня знань.

Вище зазначений приклад організації навчального процесу передбачає застосування наступних інноваційних технологій:

Технологія ситуаційного навчання (кейс-метод) [10].

“Кейс-стаді” – розбір ситуацій, що виникають у професійній діяльності. Клінічні ситуації з їх повним розбором використовуються викладачем під час демонстрації пацієнта педіатричного профілю.

Технологія повного засвоєння Дж. Керолла і Б. Блума, удосконалена російським вченим В.П. Безпалько. Її вихідним моментом є положення, що всі студенти здатні й повинні засвоїти необхідний навчальний матеріал. Для цього навчальною програмою встановлені критерії засвоєння чи стандарти освіти.

Імітаційні технології навчання – технології, що моделюють у навчальному процесі взаємини і умови реального життя. Вони дозволяють уникнути наступних недоліків традиційного навчання: пасивний характер засвоєння знань більшістю студентів; переважно вербальний характер традиційного навчання, яке ефективне лише для тих студентів, у яких розвинуто абстрактне мислення; масовість. Викладач працює з усіма студентами (з масою) і з кожним [2,5,7].

Ігрові технології навчання

Навчальні ігри є синтезом релаксопедичних підходів (зняття бар'єрів, психологічної скутості) та імітаційних проблемних ситуацій, у яких учасники виконують соціальні ролі відповідно до поставленої мети. Використовуються пізнавальні імітаційні ігри та ігри пошукового характеру.

Дискусія як технологія навчання: процес спілкування, взаємодія учасників, спрямована на досягнення навчальних цілей, що має відповідну організацію місця й часу роботи. Це цілеспрямований і упорядкований обмін ідеями, судженнями, думками у групі заради пошуку істини, коли кожний із присутніх по-своєму бере участь в організації цього обміну ідеями.

Банки аудіо-візуального супроводження навчального процесу: переліки таблиць, рентген-плівок, аудіо-записів, відеофільмів, предметів догляду та спостереження, електронні носії інформації з накопиченим матеріалом, що дозволяє швидко й ефективно використовувати найновіше у процесі навчання.

“Відеотренінг” – відпрацювання мистецтва ділового спілкування в складних ситуаціях, шляхом демонстрації відеозаписів з методикою проведення бесіди педіатра з пацієнтом і подальшим відпрацюванням студентами навичок комунікації у конкретній ситуації один на одному з корекцією дій викладачем [2,4,7].

Навчальні тести. На практичному занятті розгляд теми починається з 5-10-хвилинного фронтального експрес-контролю за допомогою блоків тестових питань і закінчується блоком тестів для визначення кінцевого рівня знань [1].

Модульні технології навчання. Особливості модульних технологій.

Структура вивчення дисципліни передбачає три системні модулі: базовий, основний і розширений.

Зміст базового модуля складають фундаментальні знання – основні поняття і положення навчальної дисципліни, її наукові методи і система вправ, яка виробляє навички вирішення відповідних завдань. Вони стисло викладені у методичних рекомендаціях, розроблених викладачами кафедри для студентів у розділі – «зміст теми».

Зміст основного модуля – вимоги державного стандарту з даної дисципліни, визначений розділом – базова література з чітко визначеним обсягом матеріалу.

Розширений модуль складають: додатковий теоретичний матеріал, список якого подається в розділі «додаткова література» до якого студент може звернутися для поглибленого вивчення тем; детально розроблені питання для самостійної роботи, матеріал яких має задовольнити професійні і творчі запити студента; вправи і завдання дослідницького характеру розглядаються на засіданнях студентського наукового гурту кафедри, розклад його засідань розміщений на сайті кафедри. Усі три модулі на рівні структурних компонентів містять вправи і завдання, за допомогою яких у студентів виробляються відповідні практичні уміння і навички, а також методи і засоби підсумкового оцінювання рівня засвоєння знань.

Висновки. Активні й інтенсивні технології навчання відзначаються інтенсивною подачею матеріалу, активною позицією і самостійністю студентів, постійним самоконтролем і самокорекцією, діалогічністю, проблемністю. Оскільки вони розвивають кращі ідеї традиційного навчання, їх називають сучасними, інноваційними.

Сучасні інноваційні процеси досить складні й вимагають проведення аналізу закономірностей їхнього розвитку, пошуку критеріїв ефективності, визначення параметрів валідності і надійності інноваційних процедур тощо. Вони дозволяють значно підвищити рівень освіти у медичних закладах без збільшення часу викладання предметів.

Література

1. Носаченко І.М. Іноваційні освітні технології / Проблеми освіти.– 2005.– С.7–9.
2. Покутня Н.О. Сучасні технології навчання / Організація навчально-виховного процесу.–2004.– С.149–179.
3. Н. Коломієць. Інтерактивні технології в особистісно зорієнтованій освіті / Освіта.ua 20.08.2008 <http://osvita.ua/school/method/technol/982/>
4. Волосовець О.П. Сучасні підходи до післядипломної освіти лікарів-педіатрів / Волосовець О.П., Кривопустов С. П., Черній О.Ф., Логінова І.О., Сребний М. М. Тавричний медико-біологічний вісник. 2010, Том 13, No2 стор. 4–8.
5. Волосовець О.П. Сучасний розвиток вищої медичної та фармацевтичної освіти й проблемні питання забезпечення якісної підготовки лікарів і провізорів // Банчук М.В., Волосовець О.П., Фещенко І.І. та ін. Медична освіта. – 2007.– No2. – С. 5 – 13.

6. Булах І.Є. Медична освіта у світі та в Україні / Булах І.Є., Волосовець О.П., Москаленко В.Ф., Передерій В.Г. та ін. – К.: Книга плюс, 2005. – 384 с.

7. В. Ю. Стрельников, І. Г. Брітченко Сучасні технології навчання у вищій школі Модульний посібник – Полтава: ПУЕТ, 2013. – 309 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ПРИ СПІВПРАЦІ З ВИКЛАДАЧЕМ

Ж. М. Гаїна, О. І. Захарчук

Вищий державний навчальний заклад України «Буковинський державний медичний університет»

На сучасному етапі модернізації системи вищої освіти України, її адаптації до вимог Болонського процесу [4], відбувається переосмислення ролі цінності надбаних студентами знань, оскільки сучасному суспільству необхідний творчий фахівець, здатний самостійно орієнтуватися в стрімкому потоці науково-технічної інформації, що вміє критично мислити, виробляти і захищати свою точку зору [3].

Сприяння розвитку творчого потенціалу особистості, яке є одним із найактуальніших завдань сучасного суспільства, призведе до глобальних перетворень в системі освіти України, інтеграції у світовий освітній простір. Тому важливим завданням професійної підготовки фахівців є розвиток творчого потенціалу студентів, пізнавальної самостійності, що характеризується здатністю суб'єкта діяти без сторонньої допомоги [3, 4].

У процесі формування професійної мотивації студентів як детермінанти розвитку їхнього творчого потенціалу використовується відповідний активний розвиток інтелектуальних функцій, який припадає на 18–20 років, оскільки нейрофізіологічні особливості студентів у цьому віці дають можливість легко асоціюватися і створювати нові генеровані ідеї [1]. Тому, саме вищий навчальний заклад – це один із провідних чинників соціалізації особистості студента як фахівця.

З цієї метою співробітники кафедри фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії у роботі зі студентами використовують завдання пізнавально-пошукового дослідницького типу, які можуть сприяти віддаленню від стандартних рішень, знаходженню альтернативних перспектив, їх наукового обґрунтування з подальшою апробацією на наукових конференціях, в тому числі і в БДМУ при проведенні міжнародних медичних конгресів ВІМСО.

У 2015–2016 н. р. викладачі нашої кафедри зі студентами 2 курсу коледжу БДМУ та 2–3 курсів фармацевтичного факультету як очної так і заочної форм навчання підготували науково-дослідні роботи з дисциплін які викладаються на кафедрі фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії. Це є яскравим прикладом підтримки та розвитку творчих здібностей студентів, що сприяє створенню оригінальних, неповторних цінностей, встановлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження

і перетворення [2]. Ця форма діяльності студентів спрямована на створення якісно нових для них цінностей, що мають суспільне значення. Така діяльність є важливою у процесі формування особистості як соціального суб'єкта.

До наукового процесу формування особистості як соціального суб'єкта запрошуються студенти, які здатні добре «бачити» і відчувати ту чи іншу проблему. Це одна з найважливіших якостей, що визначають системність практико-пізнавального процесу. При спільній роботі зі студентами над тезами розкривається їх здатність дивитися на предмет «нетрафаретно», викривається оригінальність мислення.

Високий рівень знань іноземних мов, зокрема англійської, розширює межі використання творчої діяльності студентів, які беруть активну участь у міжнародних наукових форумах за кордоном.

Висновок. Підтримка розвитку творчого потенціалу студентів за допомогою авторських методик формування творчих умінь самостійної діяльності студентів дає можливість оновити методи сучасної професійної підготовки. Необхідно активізувати науково-педагогічну ініціативу і творчість, які спрямовані на пошук нових резервів якісної підготовки фахівців, їхньої компетентності і особистісної зрілості й реалізації. Результатом творчої співпраці викладачів і студентів можуть стати нові педагогічні проекти та моделі освіти, методи, технології навчання та виховання, що дасть можливість значно збагати науковий потенціал України.

Література

1. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания / Б.Г. Ананьев: СПб.: Питер – 2001. – 288с.
2. Буланова-Топоркова М.В. Педагогика и психология высшей школы: учеб.пособие / М.В. Буланова-Топоркова, А.В. Духавнева, Л.Д. Стояренко [и др.] // Ростов н/Д : Феникс – 2002. – 544 с.
3. Кнодель Л.В. Педагогікавищоїшколи: Посіб. для магістрів. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2008. – С. 18–19.
4. Кухнікова Т.К., Моторная С.Е. Высшее образование Украины в современном глобальном мире // Вісник СевДТУ. Вип.90: Педагогіка: зб. наук. пр. – Севастополь: Вид-воСевНТУ, 2008. – С. 15–20.